

Datele privind înființarea comunei Șotânga, prima atestare documentară, precum și evoluția istorică

SATUL ȘOTÂNGA este atestat documentar în anul 1427, după marele istoric Nicolae Iorga prin lucrarea "Istoria Bisericii Române", din timpul domniei lui Dan al II-lea, unul dintre urmașii direcți ai lui Mircea cel Bătrân.

Bătrânii satului au lăsat spuse care s-au păstrat de la o generație la alta despre satul Șotânga, din care rezultă că primii locuitori, mai puțin douăzeci de familii, au fost coborâtori de la munte și s-au oprit aici pentru că au găsit loc prielnic pentru ocupațiile lor : crescători de vite și tăietori de lemne la pădure, orașul Târgoviște fiindu-le piața de desfacere a produselor muncii lor, nu departe fiindu-le la îndemână și orașul Câmpulung.

Se spune că numele satului ar fi fost dat după un oarecare locuitor mai bătrân caruia datorită unui defect la mers, i se spunea "șotâncu".

Satul Șotânga a fost daruit boratilor din Târgoviște, călugări franciscani ce locuiau pe strada Barăției, aduși ca misionari de la Roma de către soțiile catolice ale unora dintre domnitorii țării.

Satul Șotânga este un sat vechi, cu o istorie foarte bogată. Situat pe malul drept al Ialomitei, parte pe loc șes, parte pe dealurile: Gilbina, Plaiul Ruzii, Rovina, Stibina și Carburarul, ultimul numit astfel de la carbunii exploatați aici începând din sec. XIX. Deși satul este amintit târziu în documente (1628), din documentele din sec. XVIII rezultă că el exista încă din sec. XVI. La 2 X 1754 moșnenii din sat arătau un act de stăpânire a moșiei de la Alexandru Mircea voievod din 7079 (1571), iar la 12 III 1784 călugării catolici din Târgoviște declarau că aveau moșie la Șotânga "data da danie da raposatul Mihnea Voda" (este vorba de Mihnea Turcitul, a cărui familie a favorizat catolicismul). La 1796 se calculau 210 ani de când m-rea avea ocina la Șotânga (deci 1586).

Satul este amintit foarte des în documente din sec. XVII, când aici aveau proprietăți boierii din Barbătești; unii din localitate au reușit să se răscumpere din România de la Hrizan postelnicul din B. (doc. Din 1628, 14.VI.1630). Începând de la 1639 un alt proprietar devine Bunea Gradisteanu vistișierul, care avea moșie la Vulcana și care și-a marit treptat achizițiile. La 2 VI 1639 un alt stăpan era Radu vel vistișierul, care a preluat partea lui Hrizan postelnic, având proces cu moșnenii la 10 III 1641.

La 3 III 1650, satenii din Șotânga, având "bogată lipsă", vând lui Matei Basarab 236 de stânjani, situați dincolo de apă, spre Doicești, pe care îi stăpâneau "den descălecat"; ocina achiziționată de domn se afla în mijlocul moșiei satului, lângă funia lui Ureche. Domnul a donat apoi moșia ctitoriei sale de la Barbătești – Laculete (doc. Din 20 XI 1655).

În a doua jumătate a sec. XVII avea moșie în sat și familia Vacarescu; la 21 VIII 1665, spătarul Negoita Vacarescu își zălogeste "toată partea sa de moșii din Șotânga de pristinii tot hotarul și cu tot românii", varului său, clucerul Tudoran din Aninoasa, de la care împrumutase suma de 187 de galbeni. La 5 VI 1690 moșia Șotânga a revenit fiilor lui Negoita, Ianache vataf de copii și Ivan paharnicul, în urma unui proces cu Patrascu Balaceanu.

În sec. XVIII erau mai mulți stăpani în sat, care rămasese parte liber: m-rea catolică din Târgoviște, care și-a marit proprietățile, Iordache Vacarescu postelnicul, care și-a alegea moșia la 20 VIII 1754, Grigore Greceanu și familia Cioranu. La 3 VIII 1796 Cioranu se judeca cu m-rea catolică ce stăpânea 479 stânjani de moșie la Șotânga și Docești.

Satenii din Șotânga au avut numeroase procese cu călugării catolici din Târgoviște. Astfel, în timpul "razmeritei" rușilor (razboiul ruso-turc din 1769-1774), "ramăind manastirea pustie", românii din Șotânga, care fuseseră "grădinari, stupinari și purcari" ai manastirii, au ocupat locurile cele mai bune, "facându-se stăpanitori și mosteni", dar manastirea recastiga locurile la 1794.

La 8 VI 1810 – după ce manastirea catolică castigase prin proces partea de moșie a postelnicului Cioranu – moșnenii din sat (care aveau ocinele a trei moși: Pipoesti, Epurești și Balicesti) se învoiesc cu manastirea să-și păstreze "locurile împietrite", dar "vanzarea vinului și a rachiului să fie numai a manastirii", astfel urmând să plătească gloaba. "Iar rachiul ce obicinuim toamna de îl facem din prune sau din alte poame de la casele noastre, să nu fim nici de acum înainte poștiti a face, ci, facându-l să-l și

vindem cu radicata, ori la stapanul mosii sau ori unde vom gasi pret mai bun, far de a fi volnici sa-l tinem la casele noastre si sa-l vindem printr-ascuns intru vreme indelungata; carciuma de vom voi si noi sa facem, avem voie sa facem pe mosiia noastra, departe de satul manastirii, in capul funii mosii noastre, la drumul cel mare, (pentru) a nu da zaticnire si paguba manastirii; cum si padurea manastirii cea pazita iarasi sa nu indraznim far de voe si slobozenie a taia macar un lemn, iar prinzandu-se vreunul facand stricaciune, sa plateasca paguba si sa se si pedepseasca, cum si clacasi manastirii sa nu fie slobozi a face pe mosiia noastra catus de putina stricaciune, nici la padure, nici la altele, afara din pasunea vitelor, care nu se poate popri nici de la o parte, nici de la alta". Rezulta deci ca la acea data erau doua categorii de sateni: unii clacasi ai manastirii si altii mosneni, care-si aparau libertatea. Documentul este mai important si pentru faptul ca vorbeste de varnitele din sat pentru care locuitorii plateau manastirii cate 30 de ocale de var "de fiestecare groapa".

La 10 IX 1812, mosia Sotanga, "cu vad de moara in apa Ialomita, cu sat pe dansa, cu doua vaduri de carciuma, cu livezi de pometuri, cu locuri de aratura si cu padure, stanjeni 479", a fost vanduta de biserica catolica (Baratia) la licitatie biv vel stolnicului Constantin Cioran cu 18 740 taleri.

Din primele decenii ale sec. XIX cunoastem ca proprietari pe Ionita Cioranu, vorniceasa Marghioala Goleacu (de la care vine probabil numele mosiei GOLEASCA, inglobata la Sotanga) si stolnicul Ioan Fotino, cu care satenii au avut numeroase procese pentru livezile de fani si pomi roditori.

In sec XVIII a functionat la Sotanga si o sticlaria, dupa cum ne spune I. Sulzer. Aceasta era o manufactura de tip feudal, prin aceea ca in procesul de productie erau folositi iobagii si clacasi. Urmele cuptorului in care se ardea materia prima pentru fabricarea sticlei se mai vad si astazi pe drumul ce merge la Margineanca, in zona "Corlatesti" pe valea Paraului Vulcana. In 1900 fabrica de sticla s-a mutat la Azuga, aici pastrandu-se doar amintirea existentei sale ca si ocupatia localnicilor din Goleasca-aceea de vanzatori de sticla, damigene, pahare, borcane.

Manufactura a functionat intre anii 1740-1790, atat timp cat mesterii sticlei au avut la indemana materia prima, mai apoi fabrica mutandu-se pe raza satului Vulcana-Pandele, unde exista si azi locul ce se cheama "Sticlaria". De aceasta manufactura se leaga si formarea satului Goleasca, fosta mosie a boierilor Golesti, ai carui locuitori-tigani veniti din Transilvania, multi poate de la Bran pentru ca si azi multi locuitori isi au numele de "Bran", se ocupau cu transportul sticlei in tara, spre Moldova, spre Craiova si chiar pana in Bulgaria, odata cu sticle ducand lumanari si rasina de brad ce-o vindeau drept tamaie.

La 1769 – 1774, banul Mihai Cantacuzino afirma ca la Doicesti se faceau oglinzi.

La 1837 ni se relateaza pentru prima oara de exploatarea pucioasei la Sotanga. Calatorul A. de Demidoff nota ca pucioasa "se afla intr-un strat verde in care se pastreaza in forma de globuri mici, galbene".

La 1857 aparea in presa vremii un anunt dupa care mosia Sotanga, a vornicesei Marghioala Goleacu, "cu clacasi 90 si mai multi, cu han, cu doua ape curgatoare, o moara cu doua roate, faneata si alte foloase" se da in arenda.

In a doua jumatate a sec. XIX a inceput exploatarea carbunelui la Sotanga. La 2 VII 1834, se comunica Vorniciei din launtru ca s-a gasit la Doicesti (langa Sotanga) "pa apa Ialomitii, pa unde mai inainte curgea apa, carbune al pamantului". (In aceasta epoca, intre mosiile Doicesti si Sotanga nu exista un hotar prea statornic; la 3 IX 1781 se vorbea de "mosia Sotangenii din Doicesti" pe care o stapaneau boierii Barbatesti). La 1859, Carol Caracioni, inginerul minelor, raporta ca "la cercetarea gheognostica ce a facut" a descoperit "un culcus de o intindere destul de mare atat in lungime cat si in latime" care cuprindea antracit de buna calitate. La analiza facuta, s-a constatat insa ca era lignit.

La inceputul secolului trecut, in sat erau 60 de case, iar in 1831, ajunsese la 134 de familii de birnici si patentari; la 1838 se intalneau 173 de familii cu 542 locuitori, dintre acestea 52 fiind de tigani rudari (aurari).

Facand eforturi, sotangenii reuseau sa ridice in sat o biserica de zid, in locul celei de lemn, ctitorita de boierii Vacaresti si care se "invechise si se daramase cu totul"; biserica a fost "savarsita de tot lucru la leatu 1838".

La sfarsitul sec. trecut, comuna Sotanga era alcatuita din trei catune" Sotanga, Goleasca si Teisul, cu o populatie de 2 200 locuitori. Functionau doua mine de carbuni de pamant, una a satului si o alta a lui D. Dobrogeanu. La 1912 avea 2 831 locuitori.

La 1909 s-a deschis exploatarea de lignit "Valea Neului" la Goleasca, in suprafata de 340 ha. In iulie-august 1919 minerii din Sotanga si Doicesti au demonstrat in fata birourilor intreprinderii

carbonifere din Sotanga, cerand marirea salariilor. In urma unei scurte greve, cererea lor a fost satisfacuta. In mai 1920 s-a creat Sindicatul mixt care a desfasurat o bogata activitate in randurile minerilor din Dambovita, contribuind la organizarea grevei din octombrie 1920.

In anii urmasori au avut loc numeroase greve la minele "Carbon" (1922). In ianuarie 1929 au intrat in greva cei 563 de lucratori de la minele "Sfoara mica" si "Valea Neului".

La 15 III 1932 a avut loc o mare demonstratie impotriva neachitarii salariilor, la care au participat circa 1 000 de lucratori, iar a doua zi peste 3 000 de muncitori din Sotanga, Doicesti, Vulcana-Pandele etc, patrund pe strazile orasului Targoviste, protestand impotriva concedierilor. La 10 IV 1932 o mare intrunire a muncitorilor a cerut redeschiderea minelor. Minele nu s-au redeschis decat la 1 VIII 1933, cand muncitorii au obtinut un contract colectiv de munca. In 1934, s-a deschis tesatoria mecanica "Ionel Stanescu", cu un capital de 200 000 lei care a functionat pana la 1940 cu 7 razboaie mecanice. La aceasta data lucrau 30-40 femei.

In timpul celui de-al doilea razboi mondial, la Sotanga au avut loc o serie de conflicte colective de munca (1940, 1942 si 1943).

Dupa 23 august 1944, productia de carbuni a crescut de la 4 000 t lunar la 11 000 t lunar in 1946, deci cu 175%.

opulatia era in 1941 de 2 984 locuitori cu 640 gospodarii.

Scoala s-a infiintat in 1843, cand functiona in localul sfatului, deoarece cladirea de nuiele pentru scoala nu era inca gata. Dupa 1857, cand invatamantul se reia, cladirea devine insuficienta pentru numarul mare de elevi. Dupa 1900 invatamantul se desfasura intr-un local nou, cu doua sali de clasa pentru baieti. In aceasta epoca s-au deschis cursuri de lucru manual, cu trei sectii: tamplarie, lacatuserie si fierarie.

Din decembrie 1948 functiona caminul cultural "Tudor Vladimirescu" ce isi avea sediul la scoala elementara. Prin eforturile invatatorilor a fost organizat un cor mist, echipe de dansuri si de teatru.

SATUL TEIȘ este un sat relativ nou, al carui nume aminteste teii din regiune. La 28 IV 1838, ca mosie a manastirii Dealu, aducea un venit, din arenda, de 5 000 de lei pe an, ceea ce arata ca era destul de intinsa. De la 1846 de la izvoarele din Teis se aduceau apa pentru alimentarea orasului Targoviste; cu acest prilej s-au luat masuri sa se destupe "toate haznalele de la Teis".

La 1892 s-au luat noi masuri pentru captarea izvoarelor de la Teis, pentru a se asigura aprovizionarea cu apa a orasului.

La sfarsitul secolului trecut, cand era catun al comunei Sotanga, pe campiile sale se vedeau redutele facute la 1877.

La Teis existau bogate zacaminte de petrol ; in perioada interbelica terenurile petrolifere au fost exploatate de societatile : "Petrol Block", "Petrolul Romanesc" si "Prahova". L 1941 a avut loc un puternic sabotaj la statia de desbenzinare care a fost incendiata.

La 1810 – 72 case cu 137 locuitori; 1835 – 43 gospodarii; 1838 – 53 familii cu 217 locuitori, iar la 1975 – 592 gospodarii.

La 5 V 1900 este dezvelit cel mai important monument al eorilor cazuti in razboiul pentru independenta, la Teis. Pe placutele de marmura, incastrate pe fatada estetica a monumentului, sunt sapate numele eroilor cazuti la grivita, la 30 august 1877, si la Plevna, 28 noiembrie 1877, din regimentele III Linie si VII Dorobanti. Monumentul a fost restaurat in primavara anului 1977, prin grija Comitetului judetean Dambovita pentru cultura si educatie socialista.

Caminul cultural "Lumina satului" a luat fiinta la 15 V 1942, sub conducerea invatatorului Iosif Emil. In comuna functionau doua biblioteci: o biblioteca sateasca, infiintata in 1927, si biblioteca scolara, infiintata in 1935. La 4 VIII 1946 caminul de reorganizeaza si isi instaleaza sediul in localul scolii primare. Caminul isi propunea construirea unui local propriu, organizarea unor cursuri taranesti, a unui muzeu satesc, a unui cor si infiintarea unei biblioteci proprii.

In 1843, cand a fost infiintata scoala din Sotanga, copiii din Teis urmau la scoala din Sotanga care functiona la casa de sfat deoarece casa de la scoala in constructie nu era inca terminata. Pana la sfarsitul sec. XIX scoala nu functioneaza decat in mod sporadic din cauza lipsei invatatorului sau a materialelor didactice.

In 1906 localul era bun, construit dupa planul Casei scoalelor, cu o sala si cancelarie; scoala avea si o gradina scolara. In 1924 se mai construieste inca o sala de clasa.

În 1933 școala funcționa cu două posturi de învățator la 5 clase, cu o frecvență mediocră (88 elevi din 124 înscriși), În 1938 școala avea muzeu școlar și bibliotecă proprie, iar cantina școlară funcționa zilnic. În 1945 avea și atelier școlar.

În 1979 suprafața comunei Sotanga era de 3 615 ha, din care 1 786 ha păduri, 587 ha pământ arabil, 374 ha pasuni, 378 ha fanete, 36 ha livezi. Cea mai mare parte a pământului aparținea CAP-ului, 543 ha, 100 ha reveneau IAS-ului, 454 ha erau cultivate de gospodăriile individuale.

Producția globală industrială s-a ridicat în 1980 la 680 598 t carbune, mobilier de lemn în valoare de 127 000 mii lei, confecții etc. Între 1969 – 1974 s-au construit: 8 unități prestatoare de servicii, un supermarket, două ateliere școlare etc.

Comuna avea în 1980 – 1985 gospodării, numărul populației ridicându-se la 6 848 locuitori.

În 1980 – 1981 existau : 3 grădinițe cu 361 copii, 3 școli generale cu 1 166 copii și 53 cadre didactice, două camine culturale, două cinematografe, 6 biblioteci cu 42 153 volume, un dispensar cu 6 medici, o farmacie.

ATESTARE DOCUMENTARĂ

SOTANGA - 1417-1427, după marele istoric Nicolae Iorga prin lucrarea "Istoria Bisericii Române", din timpul domniei lui Dan al II-lea, unul dintre urmașii direcți ai lui Mircea cel Bătrân

- **14 iunie 1630**, document prin care Vladislav al II-lea dăruiește mănăstirii "din pădurea cea mare la Bolintin" o vie la Aninoasa ;

TEIS - SEC. XIX ;

Cele două sate s-au dezvoltat în directă legătură cu orașul Târgoviște, în perioada când acesta era capitala Țării Românești.

Poziționarea satelor comunei, la limita zonei de deal din imediată apropiere a Târgoviștei, a făcut ca pământul roditor al acestora să fie râvnit de timpuriu și alipit marilor proprietari aparținând mitropoliei, mănăstirilor, domniei și marilor boieri.

Moșnenii (comunitățile țărănești) au continuat să aibă, pe parcursul evului mediu o parte a moșiei satelor dar, încă din sec. al XV-lea, ei devin minoritari ca proprietari. Cel mai important neam a fost cel al moșnenilor Șotângenii, care vând o parte din moșie lui Matei Basarab, dar mai apar ca proprietari și la 1800, iar un alt neam moșnenesc menționat documentar la Șotânga este cel al Băldăneștilor.

Biserica catolică, prin "paterii barați", călugării mănăstirii franciscane din Târgoviște au deținut proprietăți la Șotânga încă din începutul așezării lor la Târgoviște și până în sec. al XIX-lea. Franciscanii dețineau și exploatau în special pădurea și varnițele. La 1812, Bărăția vinde proprietatea sa de la Șotânga, cu "*vad de moară, în apa Ialomița, cu sat pe dânsa, cu două vaduri de cârciumi, cu livezi de fân, cu livezi de pometuri, cu locuri de arătură și cu pădure*", stolnicului Cioran.

Proprietatea mănăstirească a fost și ea prezentă, până la secularizarea din 1863. Mănăstirea Lăculețe, ctitoria lui Matei Basarab, a fost dăruită de ctitor cu partea de moșie de la Șotânga, pe care acesta o cumpărase de la moșnenii Șotângenii.

Proprietatea domnească a fost de asemenea prezentă prin proprietatea lui Matei Basarab, iar Constantin Brâncoveanu devine proprietar al unie părți de moșie, odată cu Doiceștii.

Proprietatea boierească a fost reprezentată prin marea boierime: familia Văcărescu, Bărbăteștii și Bălăcenii. La începutul secolului al XIX-lea erau proprietari Ioniță Cioranu, stolnicul Fotino și Marghioala Goleșcu, în jurul conacului ei fiind alcătuit cătunul Goleasca.